

Sterk Gelderland is mensenwerk

voor een duurzaam
sociale provincie

Sterk Gelderland is mensenwerk

De provincie Gelderland krijgt nieuwe Provinciale Staten. Ook de komende vier jaar moeten zij rekening houden met belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen.

Zoals:

- Nederland individualiseert. Leefstijlen vervangen doelgroepen.
- De bevolkingssamenstelling verandert, vooral op het platteland.
In de steden is dat al langer gaande
- Jongeren verlaten de regio voor onderwijs én werk
- De vraag naar zorg stijgt. Ook de vraag van cliënten en patiënten om gehoord te worden, zeggenschap en het zelf keuzes (kunnen) maken
- De zorgkosten rijzen de pan uit
- Overheden moeten bezuinigen

*'Het komt aan op behoud
van Gelderse kwaliteiten'*

*'... meer ouderen,
minder jongeren en
meer migranten'*

Gelderland verandert

Deze ontwikkelingen hebben maatschappelijke gevolgen. In Gelderland bijvoorbeeld:

- Onderlinge betrokkenheid en meedoen is minder vanzelfsprekend. Ook in Gelderland, al is er op het platteland nog veel saamhorigheid.
- In Gelderland komen meer ouderen, minder jongeren en meer migranten. Die ontwikkeling verschilt overigens per regio. In sommige plattelandsgemeenten en regio's krimpt de bevolking, zoals in de Achterhoek.
- Goed opgeleide migrantenjongeren vertrekken weer uit Gelderland.
- De innovatieve maakindustrie, in Gelderland traditioneel sterk vertegenwoordigd, krijgt moeilijker de goede mensen.
- Leefbaarheid in buurten vraagt veel inzet. Integratie is niet meer iets van de grote (en de kleine) steden maar ook van de regio, zoals Rivierenland.
- Een grotere vraag naar vrijwilligerswerk en mantelzorg.
- Minder geld voor zorg en welzijn: verschraling van het aanbod.
- Noodzaak tot een efficiënter en effectiever gebruik van voorzieningen en accommodaties. Wat is er meer mee te doen, wat is mogelijk aan gezamenlijk programmeren. Hoe zijn ze beter toegankelijk te maken voor kwetsbare groepen?
- Behoefte aan ontwikkelen van nieuwe zorgarrangementen en virtuele (digitale) voorzieningen.

Prettig leefklimaat

Onze provincie is de mooiste van Nederland. We leven in een prachtige omgeving, stad en platteland wisselen elkaar af, het is hier goed wonen, werken en recreëren. Een prettig leefklimaat.

Het provinciebestuur heeft zich afgelopen jaar bezonnen op eigen profiel en koers. Ook na de verkiezingen komt het erop aan de Gelderse kwaliteiten te behouden en waar dat kan uit te bouwen. Daarbij richt de provincie zich op de kerntaken ruimtelijke ordening, economie en cultuur. Het hoogste doel is en blijft welvaart en welzijn voor de 2 miljoen inwoners. Sterk Gelderland is mensenwerk.

Welzijn is winst

Welzijn en welvaart zijn nauw verweven. Werk en een inkomen maken de burger zelfredzaam. Welzijn is óók preventieve zorg. Een euro in welzijn bespaart euro's aan kosten voor behandeling in ziekenhuis of gespecialiseerde instelling. Zo bezien levert mantelzorg de maatschappij miljarden op. En wat te denken van vrijwilligers die verenigingen en netwerken in stand houden. Ze zijn het cement van een betrokken en vitaal Gelderland. De rekening die we betalen voor maatschappelijke ontwikkeling en welzijn voorkomt meer uitgaven aan de gevolgen van onveilig en onaangepast gedrag.

De opbrengsten van sport en bewegen op onze gezondheid, meedoen en op de economie zijn groot en het mes snijdt aan twee kanten. Want sport heeft groot effect op maatschappelijke binding en integratie. Sport brengt bij elkaar. Goede welzijnsvoorzieningen en activiteiten bevorderen wijk- en plattelandsontwikkeling. Ze vergroten de betrokkenheid met elkaar –jong en oud -, met de eigen buurt en wijk én geven werkgelegenheid.

*'Sociale samenhang
prominent in
ruimtelijke ordening'*

Zorgen voor sociaal beleid

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het sociale beleid. Op taken die de gemeenten alleen niet voor elkaar kregen is lang het Gelderse provinciebestuur ingesprongen. Daarnaast is de provincie (nog) verantwoordelijk voor de jeugdzorg. En heeft zij een aantal taken in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Zo is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de tweedelijnsondersteuning gericht op leefbaarheid, inclusief fysieke voorzieningen en accommodaties. Maar ook preventie, participatie, opvang en verslavingszorg zijn Wmo-taken. Soms is iets extra's nodig om burgers zelf een actieve rol te laten spelen. Het provinciebestuur signaleert en agendeert. En werkt samen met de gemeenten bij het opstellen van regionale agenda's. Gemeenten en instellingen maken hierin zelf beleidskeuzes. "Maar wij vinden daarbij ondersteuning onmisbaar", zeggen gemeenten.

Gelderland: de goede schaal

*'Welzijn is ook
preventieve zorg'*

Sociaal beleid is maatwerk. Maar bundelen levert ons allemaal vaak meer op. Daarom werken buurgemeenten samen, ook (boven)regionaal. Instellingen, organisaties en gemeenten leren van elkaars good practices en hebben vergelijkbare vragen. De provinciale schaal heeft zich tot dusverre bewezen als een goede schaal. Zeker voor de sociale ondersteuning. Het provinciebestuur kan bijdragen aan (pro)actief en initiatiefrijk burgerschap. Voor het scheppen van de voorwaarden heeft de provincie Gelderland al veel in huis.

Bij de provinciaal georganiseerde tweedelijnsondersteuners zit zeer veel kennis en ervaring, ze hebben verstand van Gelderland. Dat helpt bij het vormgeven van de visie van het provinciebestuur op een duurzaam sociaal Gelderland. Sociaal beleid als integraal onderdeel van de beleidsterreinen ruimtelijke ordening, economie en cultuur. Met kansen voor blijvende, duurzame maatschappelijke ontwikkeling.

Dichterbij dan je denkt en iedereen doet zelf mee

In het ideale Gelderland wonen mensen veilig en gezond samen, in steden en dorpen. Mensen zijn goed in staat zelf keuzes te maken hoe ze willen (samen)leven. Mensen in de wijk, buurt, dorp, maar ook in gezin, de school of sportvereniging nemen initiatief en verantwoordelijkheid. Iedereen kan zich vrij ontwikkelen: jongeren leren de samenleving ontdekken; ouderen functioneren zo lang mogelijk zelfstandig; mensen met beperkingen krijgen die hulp waardoor ze het beste uit hun leven kunnen halen.

Dat is samenleven in Gelderland! Iedereen doet mee, telt mee en voelt zich thuis. En is in staat zelfstandig keuzes te maken. In Gelderland investeren overheden – gemeenten én provincie – en vele anderen, met succes tijd en geld in deze ambitie. Vanuit een grote betrokkenheid en met veel inzet. De provincie Gelderland is dichterbij dan je denkt.

Ruimtelijke ordening

De komende jaren zullen demografische ontwikkeling, krimp en functieverandering belangrijke onderwerpen in het ruimtelijke orderingsbeleid zijn. Sociale samenhang heeft hierin een prominente plek. Denk aan vervoer van mensen met een beperking, aanpassen van voorzieningen in stadswijken en buurten. Maar ook woonzorgarrangementen of de toegankelijke en bewegingsvriendelijke inrichting van buurten en wijken; het leefstijlbestendig bouwen. Of nieuwe ontwikkelingen, zoals de groei van digitale wijkplatforms. Goed om rekening te houden met de behoefte aan voorzieningen en gezonde omgevingen, én passende accommodaties.

*'Samen investeren
in sociale ambities'*

Gezonde economie en cultuur

Voor een gezonde Gelderse economie zijn gezonde en gelukkige inwoners een belangrijke voorwaarde. Welzijn vormt de basis, goed onderwijs met aansluiting op arbeidsmarkt én werk zijn de sleutel. Reden genoeg de schouders te zetten onder vitale mensen en bedrijven. Dat resulteert bijvoorbeeld in een lager ziekteverzuim.

Zorg en welzijn in Gelderland hebben meer dan in andere delen van Nederland een groot economisch belang. Meer dan 150 duizend mensen hebben een baan in de sector, de provincie heeft enkele topopleidingen, hier zijn de landelijk erkende topclusters Health Valley en Food Valley. Economie floreert met cultuur. En dat draagt bij aan een prettig leefklimaat. Het maakt Gelderland mede tot wat het is. Welzijn en cultuur geven zinvolle en effectieve verbindingen. Mooie voorbeelden genoeg. Kijk maar hoe cultuur bijdraagt aan participatie en integratie. En dus aan welzijn. Zo is de cirkel weer rond.

*'Schouders onder
vitale samenleving'*

Naar een duurzaam sociaal Gelderland

Het provinciebestuur trekt zich terug op zijn kerntaken, en gemeenten, verantwoordelijk voor het sociale beleid, staan voor grote bezuinigingen. Gemeenten en instellingen krijgen veel op het bordje. Burgers moeten meer zelfredzaam worden.

Goed sociaal beleid blijft nodig. Op basis van juiste cijfers en analyse. Met de passende middelen en instrumenten. Met gebruikmaking van bestaande netwerken.

De Gelderse instellingen voor de tweedelijnsondersteuning zijn bij uitstek de partijen die met het provinciebestuur kunnen en willen meedenken over de inrichting van het sociale bouwwerk. Zij zijn altijd betrouwbare partners gebleken. Zij hebben de benodigde kennis, kunde en ervaring. Zo zijn zij in staat de kennis niet alleen te verzamelen, maar ook te valideren, te verrijken en te verbinden.

De omslag naar flexibel en verder vraaggericht zijn zij volop aan het maken. Ze zoeken intensief de samenwerking, de vernieuwing en de maatschappelijke vraag. Daar kunt u en kan het nieuwe provinciebestuur op rekenen. Een sterk Gelderland is mensenwerk.

Spectrum

Elan

Gelderse Sport Federatie

Zorgbelang Gelderland

Mede namens:

Lava

GOMA

SBOG

COS Gelderland

Sensor

*'Betrouwbare en kundige
partners kunnen en willen
meedenken'*

Elan is het Gelderse expertisecentrum voor integratie, participatie en emancipatie. Verbinding is het sleutelwoord. Vanuit verbinding wil Elan wat niet werkt doorbreken en komen tot vernieuwende oplossingen. Elan adviseert en ondersteunt organisaties en overheden bij veranderingen.

Gelderse Sport Federatie coacht overheden, sportorganisaties, bedrijven, scholen en kinderopvangorganisaties op het gebied van sport en bewegen. GSF bevordert een gezonde en actieve leefstijl bij alle Gelderlanders door een sportief en maatschappelijk beweegklimaat te creëren.

Spectrum CMO Gelderland is hét adviesbureau en kenniscentrum voor de sociale sector in Gelderland. Ze werkt voor overheden en organisaties en levert advies, trainingen, onderzoek, kennis en informatie over jeugdbeleid, maatschappelijke participatie en gemeenschapsvoorzieningen.

Zorgbelang Gelderland is de provinciale consumentenorganisatie die opkomt voor Gelderse burgers met een zorgvraag, belangenbehartigers ondersteunt en gemeenten en netwerkpartners adviseert over wonen, welzijn en zorg.

Lava is een bureau voor jeugdwerk, opvoeding en onderwijs. Zij adviseert, coacht en traint beroepskrachten en vrijwilligers die werken met kinderen, tieners en jongeren.

De Gelderse Organisatie voor Maatschappelijk Activeringswerk **GOMA** is het ondersteunende netwerk voor levensbeschouwelijke (RK, protestant, humanistisch) vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor mensen die moeilijk(er) participeren en achterstand of isolement ervaren.

De **Samenwerkende Bonden van Ouderen in Gelderland** (SBOG) is de koepelorganisatie van de drie ouderenvonden en behartigt de belangen van alle Gelderse ouderen. Ze ondersteunt en adviseert over wonen, welzijn en mobiliteit en leidt vrijwilligers op.

Sensor biedt emotionele ondersteuning op afstand via telefoon, chat en e-mail. In Gelderland werken 120 vrijwilligers, die gezamenlijk 24 uur per dag en 7 dagen in de week een luisterend oor bieden, vooraf en tijdens hun werk begeleid en getraind door beroepskrachten.

COS Gelderland is een regionaal kennis- en adviesbureau gespecialiseerd in voorlichting en educatie over mondiale vraagstukken en de diversiteitproblematiek in Nederland.

Wisselen van huisarts

Mevrouw A. is niet tevreden met haar huisarts en wil een andere. Met tussenkomst van Zorgbelang werkt de huisarts mee aan beëindiging van de cliëntrelatie. De nieuwe huisarts constateert ernstige levensbedreigende problemen, een acute operatie is nodig. Mevrouw A. geeft aan haar leven te danken aan Zorgbelang. Die maakt vervolgens met de huisartsen in de regio afspraken over wisselen van huisarts, die nu door zorgverzekeraars landelijk gebruikt worden. Een voorbeeld – met een goede afloop – waarin Zorgbelang de gemeentelijke Wmo-taak van advies en ondersteuning aan cliënten heeft overgenomen en verbreed.

Integratiecijfers voor beleid

Een uniek naslagwerk dat jaarlijks een beeld schetst van integratie in Gelderland en elf Gelderse gemeenten in het bijzonder. Deze gebruiken het als cijfermatige onderbouwing en inspiratie voor hun beleidsnotities. En het krijgt ook lokaal navolging, bijvoorbeeld in Tiel. Op verzoek van de provincie ontwikkelde Elan deze monitor, waarin gemeenten op basis van cijfermateriaal met elkaar vergeleken kunnen worden. Nu is Spectrum als kenniscentrum verantwoordelijk voor de Provinciale Integratiemonitor. Elan is als expert de belangrijkste partner in dit project.

Vrouwen bewegen Vrouwen

Participatie van kwetsbare groepen is een van de sociale pijlers van de provincie. Sport brengt mensen bij elkaar én het is gezond. GSF en Elan ontwikkelden een methodiek om kwetsbare (migranten)vrouwen te stimuleren om te sporten. Vijf vrouwelijke vrijwilligers organiseren met professionele ondersteuning (en een activiteitenbudget) drie verschillende sportactiviteiten. Voor de eigen achterban en netwerk. Het enthousiasme is groot en er komt een vervolg waarbij de aandacht gaat naar inbedding in reguliere sportactiviteiten

Goed voor elkaar!

Informele zorg en mantelzorg zijn steeds belangrijker. Dus ook de ondersteuning van de mantelzorg. Een taak voor de gemeente. Daarbij kunnen ze elkaars ervaringen en expertise gebruiken. Met ondersteuning van tweedelijnsorganisaties - Elan, Spectrum, Zorgbelang en GOMA - die zicht hebben op belemmeringen op lokaal of regionaal niveau. En die door hun netwerken verbanden en verbindingen kunnen leggen en kennis delen. Resultaat is beter beleid én betere ondersteuning van mantelzorgers. Zoals door cahiers over allochtone en jonge mantelzorgers.

Together to get there

Hoe bereiken gemeenten de 'onzichtbare en onvindbare' migranten? Door migrantenjongeren in te zetten. In Together to get there organiseren zij huiskamerbijeenkomsten voor ouders, familie en bekenden. In een vervolg ontmoeten de deelnemers lokale professionals met antwoorden op hun vragen. De laagdrempelige activiteiten brengen professionals in contact met mensen die eerder niet zijn bereikt. Migranten nemen initiatieven die eerst achterwege bleven. Elan en COS Gelderland ontwikkelden de pilot voor deze succesvolle methode. Jongeren krijgen een training en kunnen beloond worden met certificaat of studiepunten. Na de pilot in Arnhem en Nijmegen nu ook in andere plaatsen.

Vrijwilligers met hart voor jeugd

In Gelderland zijn veel vrijwilligers met jeugd bezig. In de sport, het jeugdwerk, bij de scouting, vanuit de kerken. Zij spelen een belangrijke rol in de opvoeding van kinderen. Dit mag gezegd en gezien worden. Daarom organiseren zes Gelderse ondersteuninginstellingen – Spectrum, GSF, LAVA, Scouting Gelderland, Elan en Biblioservice Gelderland- de conferentie Hart voor Jeugd. Een gevarieerd programma met bruikbare informatie voor de vrijwilligers. Met inspirerende lezingen en workshops, zoals over lastig gedrag, de digitale wereld, signaleren van kindermishandeling, de verschillen tussen jongens en meiden.

Dans als stimulant

Een actieve leefstijl door lekker dansen. Op een groot aantal Gelderse Vmbo-scholen dansen leerlingen zich fit. EDU-ART, het Gelders Kenniscentrum voor Kunst en Cultuur (KCG) en GSF hebben samen 'CU! Dance' opgezet. Sport en cultuur, ingebed in het reguliere lesprogramma. Dans als stimulant tot een actieve leefstijl. En kennis-making met dans als cultuurvorm.

Fitte werknemers

Werkgevers die vooruitkijken, investeren in de gezondheid van hun werknemers. Dat vermindert ziektekosten en -verzuim en verhoogt de belastbaarheid en productiviteit. Door de vergrijzing en stijgende pensioenleeftijd komen er steeds meer oudere werknemers. En arbeid is fysiek minder zwaar geworden. Onder andere hierdoor hebben meer werknemers te kampen met overgewicht. GSF geeft werkgevers met het project Vitale Werknemer inzicht, advies en concrete tools om hun werknemers actief te motiveren tot sporten en bewegen.

'Toon Gewoon'

Verslavingsbeleid is een taak van de gemeente in het kader van de Wmo. Preventie speelt een belangrijke rol. Toon Gewoon is een initiatief van een 'ervaringsdeskundige' die het comazuipen en alcoholisme bij jongeren wil tegengaan door voorlichting op scholen. Zorgbelang ondersteunt Toon Gewoon zoals het regelen van een optreden bij Vitesse in Gelredome. Dat leidde tot regionale en zelfs landelijke bekendheid. En tot veel aanvragen van scholen. Ook het Verslavingsinformatiepunt, voor ouderen, gericht op alcoholpreventie, is tot stand gekomen met ondersteuning van Zorgbelang.

Bij de les houden

Met een diploma op zak komt een jongere beter aan de slag. Goed voor jongere en maatschappij. Ook in Gelderse gemeenten geven (roc) scholen aandacht aan 'vastlopende' leerlingen. Vaak zijn het migrantenjongeren. Elan en Spectrum zetten de cijfers en ervaringen voor Gelderland op een rij, landelijke onderzoeken en projecten zijn verzameld. Nu zorgen ze o.a. voor trainingen van de vele betrokken professionals – van agent tot leraar. Ze begeleiden de hulpverleners en adviseren de roc's. Een efficiënte bovengemeentelijke aanpak.

Ruimte voor spelen en sporten

Goede speelplekken dragen bij aan het welbevinden van de Gelderse jeugd en jongeren. Aan de integratie en gezondheid. Mensen hebben ruimte nodig om in hun vrije tijd lekker samen te spelen, te sporten en te bewegen. GSF en Spectrum adviseren en ondersteunen gemeenten bij het maken van beleid. Zoals het goed afstemmen van inrichting op behoeften. Of bij aanbestedingen, beheer en onderhoud. Speciale aandacht: beweegtuinen (outdoor fitness) voor senioren.

Colofon Sterk Gelderland is mensenwerk • *Uitgave* Februari 2011

• *Samenstelling* Dieben & Meyer communicatie • *Ontwerp* Het Lab - ontwerpers BNO

• *Druk* Drukmotief • *Fotografie* Elan, Gelderse Sport Federatie, Spectrum, Seen Images, e.a.